

MATURITNÍ ZPRAVODAJ

CERMAT INFORMUJE O NOVÉ MATURITNÍ ZKOUŠCE

13
2012

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

i ve školním roce 2012/2013 čeká podobu maturitní zkoušky několik změn. Zatímco dosud platná legislativa nařizuje CERMATu připravit pro rok 2013 přechod na tzv. plný model maturitní zkoušky (podrobnosti najdete na webových stránkách www.novamaturita.cz), pravděpodobnější variantou je úprava zákona na základě doporučení komise ministra školství, která počítá pro rok 2013 mimo jiné pouze s jednou úrovní obtížnosti a dvěma povinnými zkouškami v rámci společné části. Cílem 13. čísla Maturitního zpravodaje je přinést budoucím maturantům, ale i jejich rodičům a pedagogům stručný a přehledný výčet toho, co nás všechny u maturity 2013 pravděpodobně čeká.

Jiří Zíka,
pověřený řízením CERMATu

ZAČAL ŠKOLNÍ ROK 2012/2013

Začátek školního roku je vždy obdobím, které s sebou pro všechny školou povinné přináší mnoho nového. Pro žáky závěrečných ročníků středních škol, kteří se chystají své studium zakončit maturitní zkouškou, také začíná doba, ve které se částečně zaměří na ještě neprobrané učivo, ale zároveň začnou postupně opakovat již probranou látku tak, aby byli před maturitní zkouškou co nejlépe připraveni.

Jaká ale bude vlastní podoba maturitní zkoušky ve školním roce 2012/2013? Na tuto důležitou otázku finálně odpoví až průběh legislativního procesu novely školského zákona, kterou ministerstvo připravilo na základě výsledků červencového jednání pracovní skupiny ministra školství. Model maturitní zkoušky je legislativně určen školským zákonem č. 561/2004 Sb. a na něj navázanou maturitní vyhláškou č. 177/2009 Sb.

Na následujících řádcích se pokusíme stručně shrnout to nejpodstatnější, co návrh novely školského zákona obsahuje.

PODOBA MATURITNÍ ZKOUŠKY DLE NÁVRHŮ LEGISLATIVNÍCH ÚPRAV

Jak již bylo uvedeno v předchozí části, maturitní zkouška je vázána legislativními předpisy. Pro nastavení změny v modelu zkoušky nebo její organizace, musí být tedy nejprve

přijata změna v zákoně, respektive maturitní vyhlášce. Na následujících řádcích se tedy dočtete pouze to, jaké návrhy změn se v současnosti projednávají a jak by tedy maturitní zkouška měla vypadat, budou-li návrhy včas, tedy nejpozději do 15. listopadu, přijaty.

Nejzásadnější změny by se měly dotknout přímo maturitního modelu. Oproti současnému školskému zákonu je plánována změna v počtu povinných zkoušek, a to konkrétně v jejich snížení ze 3 na 2, v podstatě zůstává v jejich skladbě letošního roku. Cizí jazyk by tak opět nebyl druhou povinnou zkouškou, ale maturanti by si mohli znovu vybírat mezi ním a matematikou. První povinná zkouška by samozřejmě zůstala z předmětu český jazyk a literatura. Je tedy lehce odvoditelné, že se v rámci povinných zkoušek nepočítá s informatikou a občanským a společenskovedním základem, a patrná

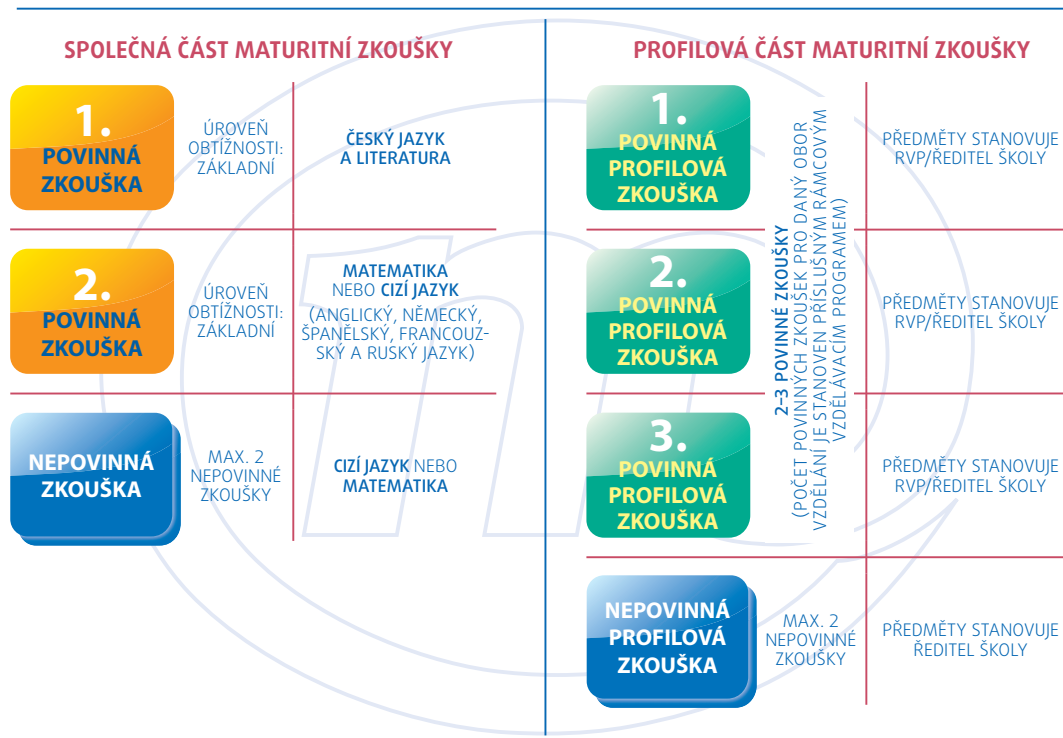
je i snaha o zafixování maturitního modelu v podobě, v jaké byl i letošní školní rok, alespoň do roku 2014.

Další velice podstatnou změnou, která byla navržena, je tzv. jednoúrovňová maturita. Žáci by si tak již v rámci povinných zkoušek společné části nemohli vybírat, zda chtějí maturovat v základní či vyšší úrovni, ale zachována by byla pouze jedna úroveň – základní. Návrh zákona předpokládá rovněž možnost konání nepovinné zkoušky. Portfolio pro výběr nepovinných zkoušek již však nebude tak široké, jako tomu bylo v letech 2011 a 2012, ale bude pouze v rozsahu povinně volitelných zkoušek, tedy cizí jazyk a matematika. Žák by měl možnost přihlásit se nejvýše ke dvěma nepovinným zkouškám.

Změna by naopak neměla nastat u formy konání maturitní zkoušky z jednotlivých předmětů. Zkoušky z jazykových předmětů,

>>>

PŘEDPOKLÁDANÝ MODEL MATURITNÍ ZKOUŠKY 2013

tedy z českého jazyka a literatury a cizího jazyka, by měly zůstat tzv. komplexní a budou složeny z dílčích zkoušek. Těmito dílčími zkouškami budou didaktický test, písemná práce a ústní zkouška. Maturitní zkouška z matematiky pak bude konána opět pouze formou didaktického testu.

Obměna by se v případě schválení návrhů neměla vyhnout ani organizační stránce maturitní zkoušky. Hodnocení písemných prací z českého jazyka a literatury by se mělo vrátit školám, tedy hodnotitelé by byli jmenováni i odměňováni ředitelem školy. V tomto případě jde o návrat k modelu 2011. Další úprava se týká organizace oznamování výsledků zkoušek a dílčích zkoušek. Návrh

předpokládá taková organizační a logistická opatření, která zaručí žákům informace o výsledcích svých zkoušek v co nejkratším čase po jejich složení.

Navrhované změny se dotknou rovněž procesu podání žádosti o přezkum výsledku či průběhu maturitní zkoušky, konkrétně by se mělo jednat o změnu v termínu pro podání žádosti. Orgány, které ze zákona rozhodují o výsledku podané žádosti, tedy ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, respektive krajské úřady, by měly být zachovány.

Návrh legislativních změn by se neměl výrazněji dotknout profilové (školní) části maturitní zkoušky. Profilová část se tak bude pravděpodobně opět skládat ze 2 nebo 3 po-

vinných zkoušek v závislosti na rámcovém vzdělávacím programu pro daný obor. Žáci se rovněž budou moci přihlásit k nejvýše 2 nepovinným zkouškám i v profilové části. Nabídku povinných a nepovinných zkoušek, včetně formy konání či témat, by měl stanovit ředitel školy.

Legislativní proces novely školského zákona v současné době probíhá. Protože má termínově a procesně pevně vázaná pravidla, není možné očekávat jeho výsledek v krátkém čase. Velmi důležité ale je jeho vývoj průběžně pečlivě sledovat. Na stánkách www.novamaturita.cz a v dalších číslech Maturitního zpravodaje budeme okamžitě zveřejňovat všechny dostupné důležité informace. ■

NA CO SI DÁT POZOR NA PŘELOMU ZÁŘÍ A ŘÍJNA?

První podzimní měsíc je, co se maturitní zkoušky týče, jeden z neaktivnějších v celém roce. To je samozřejmě způsobeno konáním podzimního zkuškového období. Ale i současní žáci 4. ročníků by měli na konci září zbystrit pozornost. Ke konci září totiž musí být vydán školní seznam literárních děl pro ústní zkoušku z českého jazyka a literatury. Školní seznam literárních děl je výchozím dokumentem pro tvorbu vlastního žákovského seznamu a je vyhotoven jak pro základní, tak pro vyšší úroveň obtížnosti. Pro základní úroveň obtížnosti ústní zkoušky z českého jazyka

a literatury musí seznam obsahovat minimálně 40 literárních děl a pro vyšší úroveň obtížnosti alespoň 105 děl. Ze seznamu si žáci vyberou 20 literárních děl pro základní nebo 30 literárních děl pro vyšší úroveň obtížnosti ústní zkoušky. Při sestavování seznamu by školy měly postupovat podle pravidel, která jsou uvedena v katalogu požadavků pro jednotlivou úroveň obtížnosti. Školní seznam je následně platný pro jarní i podzimní zkuškové období. Více se dočtete na www.novamaturita.cz v sekci Zkoušky a předměty – Český jazyk a literatura – Ústní zkouška. ■

HISTORIE MATURITNÍ ZKOUŠKY – 1. ČÁST

Někteří ji mají, někteří o ni usilují, někde je vyžadována, někomu není souzena, pro někoho je zbytečná. Maturitní zkouška je pojmem, který v dnešní době každý zná a každého se určitým způsobem dotýká. Jaká je ale historie zkoušky z dospělosti v našich krajích?

Za základy lze považovat standardizované státní zkoušky, díky kterým se jejich absolventům otevřely dveře na univerzity. Poprvé tomu tak bylo na začátku 19. století v Prusku, konkrétně roku 1812. V souvislosti s tzv. **Exner-Bonitzovou reformou** středních škol se takovýto typ zkoušek dostal roku 1849 i do českých zemí.

Podoba tehdejších zkoušek se od těch dnešních samozřejmě velmi lišila. Zkoušky se skládaly z **více částí** a vyznačovaly se **vysokou obtížností**. Na druhou stranu však sloužily jako podklad pro přijetí na lékařskou, právnickou, filozofickou či teologickou fakultu. Zkouška se skládala ze dvou částí – písemné a ústní. Při písemné zkoušce museli uchazeči napsat slohovou práci v mateřském jazyce, přeložit latinsky a řecky psaný text, přeložit text do latiny, absolvovat písemnou práci z matematiky a konečně napsat písemnou práci v dalším „živém“ jazyce. U ústní zkoušky následovalo zkoušení z literatury mateřského jazyka, literatury a gramatiky řecké i latinské, z dějepisu či zeměpisu, matematiky, přírodních věd či fyziky a také gramatiky dalšího „živého“ jazyka.

14. května 1869 byl **profesorem Hasnerem** (tehdejšími ministrem duchovních a školských záležitostí) vydán říšský školní zákon, který stanovil pravidla vyučování

v obecných školách. Tento zákon zavedl maturitu i na tzv. reálkách (školy bez výuky cizích jazyků s důrazem na přírodovědné předměty).

K poslední školské reformě v rámci Rakouska – Uherska došlo v roce 1908. Ministr kultury a vyučování **Gustav Marchet** při ní zrovnoprávnil maturitní zkoušky na všech školách. Zároveň s tímto krokem se snížily nároky na ústní zkoušku (při nezměněné písemné), díky čemuž jednotlivé vysoké školy začínaly rozlišovat, z jaké školy se studenti hlásí.

Víte že...?

Slovo **maturita** pochází z latinského **maturitas**, což byl výraz pro zralost či dospělost. Dokonce až do začátku druhé světové války byla závěrečná zkouška nazývána oficiálně **„zkouška dospělosti“**, přičemž závěrečné vysvědčení bylo nadepsáno **„vysvědčení dospělosti“** a hodnocení si odnesl výsledek **„dospělý s vyznamenáním“**, **„dospělý“** nebo **„nedospělý“**.

Vznikem Československa se začala posilovat role maturitní zkoušky z českého jazyka, která byla povinná. Reforma **Václava Příhody** (významný český pedagog, držitel medaile J. A. Komenského) z roku 1931 přinesla nejen rozpracovaný jednotný systém víceetapového školství, ale rovněž na

českých školách rozšířila písemnou zkoušku o zkoušku z němčiny a naopak na německých školách byla písemná zkouška rozšířena o zkoušku z češtiny.

Takovýto stav trval až do druhé světové války, kdy vznikem Protektorátu Čechy a Morava, kdy otázky školství přešly do říšské kompetence. **Od roku 1942** měl hlavní slovo při maturitní zkoušce předseda komise, přičemž ostatní členové měli pouze poradní hlas. Předsedové maturitních komisí měli od německé inspekce důvěrně nařízeno, že kolem 20 % maturantů nesmí prospět. Vliv Německé říše byl ještě více patrný v roce 1943, kdy museli zkoušení žáci odpovídat minimálně na jednu otázku z dějepisu, zeměpisu či matematiky německy.

K dalším radikálním změnám došlo v roce 1948, kdy nastalo zestátnění všech škol a vznikla jednotná školská soustava a v jejím rámci i čtyřletá gymnázia, která navázala na druhý stupeň základních škol. Co se týče maturitní zkoušky, tak byla značně omezena její obtížnost a pro přijetí na vysokou školu se stal hlavním kritériem politický profil studenta. Tím byla hodnota celé maturitní zkoušky značně snížena. Po roce 1951 se písemná část maturity skládala pouze z češtiny a ruštiny a ústní zkouška pak rovněž z češtiny a ruštiny plus dvou dalších předmětů. Určité uvolnění politických poměrů v roce 1967 přineslo i možnost maturovat z jiných cizích jazyků a také bylo možno vybrat si místo ruštiny matematiku.

Vývoj maturitní zkoušky od roku 1989 po současnost představíme v některém z dalších dílů. ■

DALŠÍ INFORMACE

Sociální sítě jsou v dnešní době nepostradatelným informačním médiem. Na facebookové stránce **Udělám maturitu!** tak lze nalézt mnoho důležitých i zajímavých informací a spoustu rad a tipů k přípravě na zkoušku od budoucích či bývalých maturantů. Všechny, kdo se o maturitní zkoušku zajímají, zveme k návštěvě tohoto profilu, kde se mohou zapojit i do četných a plodných diskuzí.

Není to samozřejmě jen facebookový profil, kde zájemci mohou získat informace k maturitě. Oficiální internetové stránky maturitní zkoušky www.novamaturita.cz nabízejí jak aktuální informace, tak možnost stažení užitečných i důležitých dokumentů.

Pomocnou ruku při přípravě na maturitní zkoušku podává také publikace *Český jazyk a literatura – písemná práce*, kterou si lze objednat přes e-shop nakladatelství TAURIS na adrese www.tauris.cz. Tato příručka, připravená přímo metodickými písemných prací společné části maturitní zkoušky, si klade za cíl usnadnit učitelům práci při přípravě žáků na písemnou práci z českého jazyka a literatury a samotným žákům pomoci snížit riziko neúspěchu při této dílčí maturitní zkoušce.

Pro přípravu k maturitní zkoušce z matematiky jsou neméně vhodné sbírky úloh, jejichž již třetí vydání obsahuje

celkem 500 řešených úloh z matematiky základní i vyšší úrovně obtížnosti. Tyto sbírky se tak stanou užitečným pomocníkem při školní či mimoškolní přípravě k maturitní zkoušce z matematiky. Cvičebnice lze rovněž objednat v e-shopu www.tauris.cz. ■

SETKÁNÍ EXPERTNÍ SKUPINY K10 V CERMATU

Předposlední srpnový čtvrtek se v Centru pro zjišťování výsledků vzdělávání sešlo 10 ředitelů (či bývalých ředitelů) středních škol, kteří zde na pozvání pověřeného ředitele CERMATu Jiřího Zíky diskutovali o dosa- vadní podobě, realizaci i budoucnosti matu- ritní zkoušky. Tato expertní skupina se schází již několik let, představuje velmi kvalifiko- vaný vzorek zasvěcených „praktiků maturity“ a diskutuje aktuální témata se zástupci CER- MATu. Výstupy ve formě kritických pohledů, podnětů a rad byly a jsou pro CERMAT využívaným a velmi cenným zdrojem pro přípravu a realizaci MZ.

Program byl rozdělen na dvě části, při- čemž dopolední blok byl zaměřen zejména na zhodnocení organizační stránky jarního zkušebního období 2012 a připravenost zkušebního období podzimního. Ředitelé byli seznámeni s některými dílčími orga- nizačními úpravami zaměřenými na sni- žení administrativní zátěže, která je na školy v rámci organizace maturitní zkoušky kla-

dena. Tato zlepšení se týkají zejména uži- vatelského prostředí informačního systému CERMATu a metodických materiálů, jež jsou vydávány pro jednotlivé funkce zabezpeču- jící organizaci maturitní zkoušky. Přítomní ředitelé představené kroky kvitovali s povdě- kem a sami přednesli několik návrhů na další zmírnění administrativní zátěže. Pracovníci CERMATu se jejich návrhy budou pečlivě zabývat a realizovatelné implementovat v co nejkratším čase.

V odpoledním bloku bylo jednání směro- váno na budoucnost maturitní zkoušky. Po rámcovém představení návrhů na legislativní změny modelu maturitní zkoušky pro léta 2013 a 2014 se ředitelé v diskusi jednomy- slně shodli na tom, že pro školy a zejména samotné maturanty je největším problémem neustálá, v podstatě kontinuální změna po- doby maturitní zkoušky a z ní pramenící ne- jistota pro žáky i učitele. Přítomní účastníci zastávali názor, že by na další 2 nebo 3 roky měla být podoba maturitní zkoušky zacho-

vána v předmětovém modelu 2012. Část diskuze se zaměřila rovněž na hodnocení pí- semných prací z českého jazyka a literatury. V tomto bodě panovala mezi řediteli rovněž shoda. Za nejdůležitější aspekt hodnocení ředitelé považují jeho srovnatelnost.

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělá- vání intenzivně vyhledává všechny možné racionální formy výměny informací se zain- teresovanou veřejností. Formát takovýchto expertních skupin přítom považuje za velmi efektivní a hodlá v nich i nadále a možná i šířeji pokračovat. Komunikační strate- gie však není jen takto úzká. CERMAT vítá každou nabídku na výměnu informací či věcnou diskusi o otázkách spojených s matu- ritní zkouškou. CERMAT věří, že otevřená, smysluplná kritická diskuze nad konkré- tními tématy musí ve svém důsledku přinést prospěch všem zúčastněným stranám. Soudě podle výsledků jednání expertní skupiny K10 je mezi pracovníky škol významná část k ta- kovému dialogu připravena. ■

VÝBĚR Z NEJČASTĚJŠÍCH OTÁZEK A ODPOVĚDÍ

Podle čeho se určí úspěšnost žáka? Kolika bodů bude muset dosáhnout, aby státní maturitou prošel?

V každém z didaktických testů, u každé pí- semné práce a každé ústní zkoušky společné části maturitní zkoušky bude stanovena tzv. hranice úspěšnosti. Její dosažení či překro- čení znamená, že žák danou zkouškou či dílčí zkouškou prošel. Zmíněná hodnota mezní hranice úspěšnosti bude žákům známa před zahájením zkoušky tak, aby mohli lépe zvolit strategii řešení testu. Tento krok není sa- mozřejmý a obvyklý. Je řada zemí, kde tato mezní hranice není stanovena dopředu, a už vůbec není zveřejňována.

Může žák do svého seznamu literárních děl zařadit více děl od jednoho autora?

Ano, pokud dodrží kritéria výběru stanovená v katalogu požadavků a pokud to umožňuje

nabídkový seznam školy, může žákův seznam obsahovat více děl od jednoho autora.
Jaké učebnice mají učitelé používat při výuce cizího jazyka?

Centrálně nelze stanovit seznam učebnic k výuce, protože by tak mohl být ovlivněn trh s učebnicemi. Doporučujeme orientovat se dle jazykových úrovní (SERRJ) uvedených na přebalu učebnic.

Co znamená komplexní zkouška z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka?

Jazykové zkoušky se budou skládat na rozdíl od zkoušek z jiných předmětů ze tří dílčích zkoušek: (1) didaktického testu, (2) písemné práce a (3) ústní zkoušky před zkušební matu- ritní komisí. Součástí didaktického testu v případě zkoušky z cizího jazyka bude po- slechový substest. ■

MATURITNÍ 13
ZPRAVODAJ 2012

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zpracovalo Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – CERMAT za podpory Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. ISSN 1803-9928